

Tips på åtgärder att utföra på gårdsnivå

Med koppling till LRFs beslutade hållbarhetsmål för de gröna näringarna

Åtgärder vi har åtagit oss att arbeta för och som är relevanta på gårdsnivå är markerade i **fet stil**. Vad samhället behöver göra för att öka våra förutsättningar finns inte med här men går att läsa i pdfen för hållbarhetsmålen (<https://www.lrf.se/globalassets/dokument/politik--paverkan/lrf-och-klimatet/lrfs-hallbarhetsmal.pdf>).

Öka de gröna näringarnas klimatnytta!

Vi kommer arbeta för att:

- Öka vår produktion av förnybara varor och tjänster, för att ge andra delar av ekonomin möjlighet att byta ut fossila och ändliga resurser ur sina processer.
- **Öka inbindningen av koldioxid i träd och grödor ovan och i mark samt i varor och produkter.**
- **Fasa ut fossila bränslen ur våra värdekedjor till år 2035.**
- **Minimera utsläpp av icke-fossila växthusgaser från brukning och djurhållning i den takt som kunskap och tillämpning utvecklas.**
- **Bidra till att lindra effekterna av torka, bränder, översvämningar och andra klimatkatastrofer genom klok användning av vår mark och våra resurser.**

Lars Johan Lander, ledamot i Värmlands regionstyrelse, driver lantbruk utanför Väse i Karlstad kommun. Här produceras befruktade kalkonägg och det finns plats för 1700 hönor i stallarna. Växtodlingen drivs både i egen regi och i samarbete och totalt brukas knappt 300 hektar. Även skogsproduktionen är uppdelad på samma vis och uppgår till nästan 600 hektar.

"Vi har sedan en tid tillbaka bytt ut all uppvärmning på gården till ett fossilfritt alternativ tack vare en rejäl investering i en panna med tillhörande kulvertering. Tidigare var den huvudsakliga energikällan olja med visst tillskott av el, och detta värmdes både bostadshus – vårt eget och ett par hyresfastigheter - stallar och spannmålstork. Nu eldar vi i princip enbart med egen ved och använder då det virke som inte går att sälja till ett bra netto. Vi ersätter ungefär 40 kubikmeter olja per år vilket ju är ganska mycket. Läs mer om Lars Johan och hans investeringar här: [What's in it for me? - LRF](#)

Anders Richardsson, ledamot och ordförande i Hallands regionstyrelse, ersatte sin oljeeldade spannmålstork med en halmpanna under 2017. Sedan innan hade man under ganska många år haft en spannmålspanna till flera av gårdens byggnader men i samband med utökning av arealen och större torkningsbehov gjordes denna investering som nu ersätter både olja och spannmål för uppvärmning.

"Vi har smågrisproduktion och med ett tillskott i växtodlingen på ytterligare 40 ha kunde vi odla mer foder hemma på gården. Det ställde krav på ökad lagringskapacitet och i samband med utbyggnad av torkanläggningen investerade vi i en ny halmpanna som ersatte oljeeldningen. Investeringen landade på drygt 100 000 kr och pannan sparar in ungefär 7 kubikmeter eldningsolja per år. Om man räknar ett marknadspris på halmen, vilket man givetvis måste göra för att få rättvisa siffror, gör detta ca 60 000 kr mer i plånboken på årsbasis.

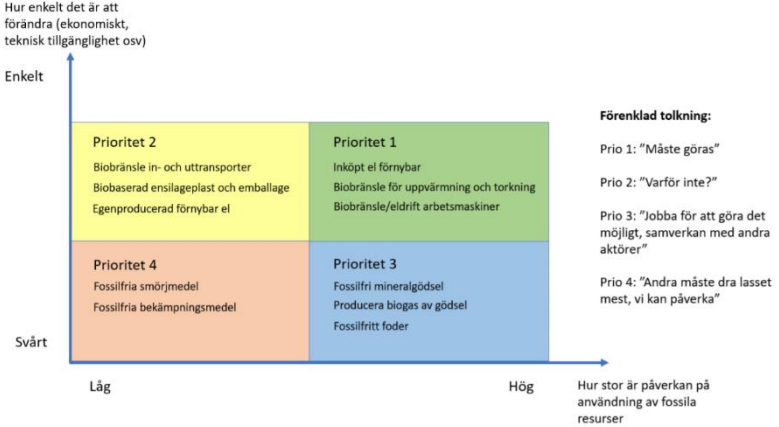
Investeringen är alltså redan betald även om det såklart är lite flera arbetstimmar idag jämfört med att ringa oljebilen. Läs mer om Anders investering här: [What's in it for me? - LRF](#)

Klimat

<p>Ansök om ersättning via Naturvårdsverkets <i>Klimatklivet</i> om stöd för att göra klimatinvesteringar i ditt företag. Exempelvis för att byta till biobränsle i din spannmålstork eller växthus. Eller för att producera biogas av gödsel.</p>	<p><u>Om klimatklivet:</u> <u>https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Om-Klimatklivet/</u></p>
<p><i>Åtgärder för minskad klimatpåverkan på gård.</i> Underlag för uppdatering av IP-standardens tillvalsmodul för klimatcertifiering. RISE Rapport 2019:121.</p>	<p><u>https://www.svensksigill.se/siteassets/underlagsrapporter-klimat/rise-rapport-2019-121-sigill-version-2020-03-11-slutlig.pdf</u></p>

Energi

<p>Digitalt seminarium från projektet "Ökning av lantbruksbaserad biogasproduktion från nov 2020.</p>	<p><u>https://hushallningssallskapet.se/forskning-utveckling/miljoprojekt/okning-av-lantbruksbaserad-biogas/</u></p>
<p>Åtgärder för minskad energianvändning:</p> <p><i>Växtodling</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Precisionsodling, exempelvis logga maskindata• Inget regnvatten i gödselbrunnen• Pumpa ut flytgödsel till fält• Reducerad jordbearbetning• Sparsam körning• Rätt tryck i däcken• Effektivisera transport inomgårds samt till/från fält (lastbil bättre) <p><i>Torkning och lagring</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Våtlagring foderspannmål• Förrensa spannmål• Isolera varmluftskanalen• Bättre vattenhaltsmätning och torkstyrning• Luftningsfickor för kylning <p><i>Foderberedning</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Torrutfodring (dock inte om det påverkar tillväxten)• Skivkvarn att föredra framför hammarkvarn• Eldrift, till exempel för fodervagn <p><i>Djurstallar</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Bättre styrning ventilation och värme	<p><u>https://www.svensksigill.se/siteassets/underlagsrapporter-klimat/rise-rapport-2019-121-sigill-version-2020-03-11-slutlig.pdf</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Rengöring och service ventilationsdon • Ta tillvara överskottsvärme • LED-belysning • För-kylning och värmeåtervinning mjölk • Rengöring och service mjölkkyllanläggning <p><i>Växthus</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rätt styrd uppvärmning och fuktreglering • Isolering och vindskydd • LED-belysning <p>Från: Underlag för uppdatering av IP-standardens tillvalsmodul för klimatcertifiering, s.18-19. RISE Rapport 2019:121.</p>	
<p>Spara energi och drivmedel. LRFs hemsida.</p>	<p>https://www.lrf.se/foretagande/re-surseffektivisering/spara-energi/</p>
<p>Energihushållning i jordbruk. Energimyndigheten.</p>	<p>file:///C:/Users/ci099/Downloads/energihushallning-i-jordbruk-energimyndigheten-2018%20(1).pdf</p>
<p><i>Solutmaningen, Fossilfritt Sverige.</i> Utmaningen innebär att man registrerar sig på sidan om man har installerat solceller eller producerar egen solel. Genom att visa hur många som satsar och tror på energiformen inspireras fler att följa efter.</p>	<p>https://fossilfritt Sverige.se/utmaningar/solutmaningen/</p>
<p><i>Verktyg för klimatarbete på fossilfritt Sveriges hemsida.</i> Bland annat en presentation om att integrera klimatmålet i affärsstrategin. Hur kan klimatmålet bli ett verktyg som förstärker affären och hur anpassar vi affären för att ligga i linje med klimatmålet?</p>	<p>https://fossilfritt Sverige.se/aktorer/verktyg/</p>
<p>En prioritering över utfasning av fossila bränslen från RISE rapport:</p>  <p>Figur 4. Ett försök att prioritera olika åtgärder för att fasa ut fossila bränslen i förhållande till hur enkelt det är och hur stor påverkan det får på användningen av fossila resurser.</p>	<p>https://www.svensksigill.se/siteassets/underlagsrapporter-klimat/rise-rapport-2019-121-sigill-version-2020-03-11-slutlig.pdf</p>
<p>Klimatpremie för bl.a. företag vid inköp av elektriska arbetsmaskiner.</p>	<p>https://www.energimyndigheten.se/nyhetsarkiv/2020/nu-gar-det-att-soka-klimatpremie-for-miljolastbilar-och-elektriska-arbetsmaskiner/</p>

Praktiska tips i handboken från projektet Fossilfritt Lantbruk Nu!	https://www.mynewsdesk.com/material/document/35735/download?resource_type=resource_document
--	---

Exempel på information och rådgivningstjänster för miljöåtgärder

Miljöåtgärder du kan göra själv, på Greppa näringens hemsida. Det är möjligt att filtrera på produktionsinriktning m.m.	http://greppa.nu/vara-tjanster/atgarder-du-kan-gora-sjalv#query/*%3A*
Greppa näringen erbjuder rådgivningstjänster inom en rad områden bland annat klimatrådgivning, mullhalt och bördighet, växtnäringsbalans, energieffektivisering, våtmarksplanering m.m.	http://greppa.nu/vara-tjanster/radgivning#query/*%3A*

Kolinlagring

<p>Det finns olika åtgärder som har potential att öka halten markkol i jorden vilket är positivt ut många hänseenden. Exempelvis mellangrödor, lämna halm/skörderester i fält, stallgödsel m.m. Vilken effekt som är mest effektiv är osäker. Några principer att komma ihåg är att odla flerårig vall är välbelagt att det ger en god effekt på ökat markkol, åtgärders effekt beror på markens tillstånd från början (t.ex. växtodlingsgårdar som generellt har mindre markkol gynnas mer av åtgärder för att höja markkolet och ger god skördeeffekt), det är viktigt att inte bara lagra mer kol utan även bibehålla kol i markkol i mullrika jordar eftersom lagringen är reversibel. Effekterna av kolinlagring avtar med tid och det är svårt att mäta olika halter markkol p.g.a. osäkerheter.</p> <p>Det finns verktyg för att bedöma hur olika åtgärder påverkar markkolet och skörden. Ett exempel är Greppa Näringens Odlingsperspektiv. (länk nedan)</p> <p>Från: Underlag för uppdatering av IP-standardens tillvalsmodul för klimatcertifiering, s.18-19. RISE Rapport 2019:121.</p>	<p>Greppa näringens rådgivning om mullhalt: http://greppa.nu/vara-tjanster/nyheter/arkiv---nyheter/2021-02-03-greppa-naringens-radgivning-om-mullhalt-kan-oka-bade-kolinlagring-och-skord</p> <p>Mer om olika åtgärder för kolinlagring och dess effekt i RISE rapport: https://www.svensksigill.se/siteassets/underlagsrapporter-klimat/rise-rapport-2019-121-sigill-version-2020-03-11-slutlig.pdf</p>
Greppa näringens verktyg <i>Odlingsperspektiv</i> .	<p>Instruktion https://adm.greppa.nu/download/18.1dc929ef175cd0e9cb284909/1605610098408/Odlingsperspektiv-sa-arbetar-du-berakning-av-kolinlagring-och%20forandringar-i-vaxtfoljden-kompr.mp4</p> <p>Verktyget https://adm.greppa.nu/download/18.58eb179c1754a145d9790937/1603435811415/Odlingsperspektiv_3.08_200915.xlsx</p>

Certifieringsalternativ

Från Sverige	https://fransverige.se/foretag/
Svenskt Sigill	Målgrupp producent https://www.sigill.se/certifieringar/ Målgrupp konsument https://www.svensksigill.se/
KRAV	https://www.krav.se/krav-markt/det-har-ar-krav/

Klimatanpassning

Jordbruket och vattnet. Om Jordbruksverkets kompetenscentrum för hållbar hantering av vatten inom jordbruket	https://jordbruksverket.se/jordbruk-miljon-och-klimatet/jordbruket-och-vattnet
Vattenrådgivning på Hushållningssällskapet.	https://hushallningssallskapet.se/tjanster/vatten/
Markavvattning, SMHI.	https://www.smhi.se/kunskapsbanken/markavvattning-sa-leds-vatten-bort-1.89795
Rådgivning Greppa: Översyn av dränering och underhåll av diken.	Översyn av dränering: http://greppa.nu/vara-tjanster/radgivning/oversyn-av-dranering Underhåll av diken: http://greppa.nu/vara-tjanster/radgivning/underhall-av-diken

Främja den biologiska mångfalden!

Vi kommer att arbeta för att:

- **Hålla odlingslandskapet öppet, ha djur som betar, värna biotoper samt bruka och förvalta skogen, med balans mellan effektivt brukande och mångfald av miljöer, arter och brukningsinriktningar.**

Åtgärder i åkerlandskap

Odling i Balans projekt SamZoner, multifunktionella skyddszoner.	https://www.odlingibalans.com/projekt/samzon-37709980
Åtgärder för att gynna biologisk mångfald i åkerlandskap.	https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/akerlandskapet
Kravcertifiering.	https://www.krav.se/

Bete

Naturbeteskött.	http://www.naturbete.se/
-----------------	---

Certifiering för naturbeteskött.	https://www.sigill.se/omraden-och-regler/not-och-mjolk/ip-sigill-not--mjolk/ip-sigill-not--mjolk-naturbeteskott/
----------------------------------	---

Jordhälsa

Hur mår min jord? Ny app som är framtagen av Jordbruksverket och som bygger på forskning från SLU. Sök på "Markvård" i Appstore eller Googleplay.	https://www.slu.se/ew-nyheter/2021/2/hur-mar-min-jord-ny-app-for-markvard/
---	---

Öka de gröna näringarnas resurseffektivitet!

Vi kommer att arbeta för att:

- **Markens avkastningsförmåga ska vara minst lika hög i framtiden som den är idag.**
- **Bruka våra vattenresurser effektivt och bidra till god vattenkvalitet**
- **Öka precisionen i användningen av foder, växtnäring, växtskydd och andra insatsmedel för att vår produktion ska bli ännu mer miljö- och climateffektiv.**
- **Minska svinn och förbättra tillvaratagandet av biprodukter och restströmmar.**
- **Sluta kretsloppen av växtnäring genom att stärka samarbetet mellan bruksformer och mellan land och stad.**

Sofia Karlsson, ledamot och ordförande i Västra Götalands regionstyrelse, har lång erfarenhet av precisionsodling och på gården i Grästorp ligger växtodlingen som en del i bolaget Bondecompagniet sen mer än tjugo år tillbaka.

"Vi är idag fem delägare i Bondecompagniet. Det har utvecklats på olika vis under tidens gång och en av våra viktigaste styrkor är att vi bedriver en mycket effektiv växtodling och har specialiserat oss inom vad vi är bäst på. Vi utnyttjar våra styrkor och reducerar risker genom samarbetet.

Idag lägger vi i genomsnitt 1,5 motortimmar per hektar. Vi använder N-sensor överallt och all körning sker med hjälp av GPS. I samband med sådd använder vi också styrfiler för utsäde, kväve, fosfor och kalium kopplat till jordartskartor och vi har fasta körspår på alla skiften.

Vi plöjer inget (utom mark som ska täckdikas) och tack vare bättre kontroll på skördenivån kan vi använda insatsmedel effektivare. Marken är bevuxen under så stor del av året som möjligt och i samband med skörd skördekarteras fälten. Denna data används för uppföljning och kommande åtgärder.

Ett resultat av vårt bruknings sätt är att vi idag har 5% lägre gödselåtgång, vi har ökat mullhalten och minskat dieselanvändningen radikalt. Vi använder ytterst lite insektsmedel och ambitionen är att minska användningen även av svampmedel eftersom odlingssystemet gynnar naturliga fiender. Läs mer om Sofias investeringar här: [What's in it for me? - LRF](#)

Tips och verktyg resurseffektivitet

Greppa näringen erbjuder rådgivningstjänster inom en rad områden bland annat klimatrådgivning, mullhalt och bördighet, växtnäringsbalans, energieffektivisering, våtmarksplanering m.m.	http://greppa.nu/vara-tjanster/radgivning#query/*%3A*
Säkert växtskydd är en informationskampanj för att förbättra hanteringen av växtskyddsmedel i jordbruket. Bland annat tillhandahåller den en Hjälpreda vid användning av växtskyddsmedel	https://www.sakertvaxtskydd.se/hjalpredan/
Hur mår min jord? Ny app som är framtagen av Jordbruksverket och som bygger på forskning från SLU. Sök på "Markvård" i Appstore eller Googleplay.	https://www.slu.se/ew-nyheter/2021/2/hur-mar-min-jord-ny-app-for-markvard/
Information om samarbeten på LRFs hemsida så som betesförmedling t.ex.	https://www.lrf.se/foretagande/samarbete/olika-typer-av-samarbeten/
Tips på åtgärder för bättre växtföljd, Greppa.	http://greppa.nu/vara-tjanster/atgarder-du-kan-gorasjalv/oka-skorden-med-bättre-vaxtfoljd
Tips för minskat svinn i foderkedjan, Greppa.	http://greppa.nu/vara-tjanster/atgarder-du-kan-gorasjalv/minska-svinnet-i-foderkedjan
Fodertipset – handelsplats för fodergrödor.	https://www.fodertipset.se/

Öka lönsamheten och konkurrenskraften för de gröna näringarna!

Vi kommer att arbeta för att:

- **Vidareutveckla våra verksamheter med fokus på god djur- och naturomsorg, för att säkra en lönsam och resurseffektiv produktion.**

Jordmån: plattform för framtidens affärer i de gröna näringarna. Man kan ta del av omvärldsbevakning och delta på affärslabb bl.a	https://jordman.nu/
Utbildningar inom initiativet <i>Mer mat – fler jobb</i> .	https://portal.matjobb.se/utbildningar/
LRFs Företagsakademi med managementprogram för de gröna näringarna.	https://www.lrf.se/foretagande/lrf-foretagarakademi/
Företagsnära uppföljning: LRFs kvartalsrapport som följer produktionsvärdet för olika branscher och jämför det mot LRFs långsiktiga mål	https://www.lrf.se/globalassets/dokument/foretagande/omvarldsbevakning/matmarknad-kvartalsrapporter/kvartalsrapport-2020-3.pdf

Djurvälfärd och smittskydd

Inspelade seminarier och onlinekurser från nationellt centrum för djurvälfärd, SCAW.	https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/nationellt-centrum-for-djurvalfard/kurser-och-seminarier/webbutbildningar/
Tips om bl.a. smittskydd i praktiken för nöt, gris och får samt smittsäkrad besättning.	Tips om bl.a. smittskydd i praktiken för nöt, gris och får:

	<p>http://www.xn--smittskra-02a.se/not/hur-smittsaker-ar-din-gard/starta-testet/</p> <p>Smittsäkrad besättning Nöt: https://www.gardochdjurhalsan.se/nationellt-ansvar/kontroll-overvakningsprogram/smittsakrad-besattning-not/ Gris: https://www.gardochdjurhalsan.se/nationellt-ansvar/kontroll-overvakningsprogram/smittsakrad-besattning-gris/</p>
<p>Läs om arbete för friska djur om minskad miljöpåverkan i SLUs framtidsrapport.</p> <p>Att värna om en god djurvälstånd och djurhälsa är jätteviktigt. Bland annat står att "en ökad sjuklighet innebär, förutom ett påtagligt lidande för de drabbade djuren, försämrade foderomvandling och förlängd uppfödningstid. Det leder i sin tur till ökad foderåtgång och ökad stallgödselproduktion för det producerade livsmedlet." I texten beskrivs vanliga sjukdoms- och utslagningsorsaker som är viktiga att förebygga. Även avel för hållbara djur och minskad miljöpåverkan berörs.</p> <p>Från: SLU & SVA. Future Food Reports 12. Djurens roll för livsmedelsförsörjningen i en föränderlig miljö – utmaningar och kunskapsbehov.</p>	<p>https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/future-food/publikationer/future-food-reports/slu-futurefood_rapport_12.pdf</p>

Öka jordbruks- och skogsproduktionen i Sverige!

Vi kommer att arbeta för att:

- **Fördubbla de gröna näringarnas produktionsvärde till år 2040.**
- **Öka produktionen av livsmedel, råvaror, nya material och energiformer för tryggare försörjning i vår omvärld och för att erbjuda mer miljö- och klimateffektiva alternativ.**

<p>Med den nationella livsmedelsstrategin i botten – följ marknadsanalyser och statistik för att följa efterfrågan på livsmedel och andra råvaror. Det är på båda sidorna möjligt att prenumerera på nyhetsbrev.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grönt Näringslivsindex - Internationella Perspektiv 	<p>Grönt Näringslivsindex https://www.lrf.se/foretagande/omvarldsbevakning/gront-naringslivsindex/</p> <p>Internationella Perspektiv https://www.lrf.se/foretagande/omvarldsbevakning/internationella-perspektiv/</p>
---	---

Statistikplattform kött. Hur ser trenderna ut? Vad går bäst och hur är läget i dag jämfört med förr? I den här unika databasen, som uppdateras varje vecka, får du den ultimata statistiken för nöt, gris och lamm.	https://www.lrf.se/foretagande/omvarldsbevakning/statistikplattform-kott/
Ta del av utbildningar på LRFs företagarakademi. Exempelvis finns filmer på ämnet ekonomistyrning, resurseffektivisering och försäljning. (inloggat läge)	https://www.lrf.se/foretagande/lrf-foretagarakademi/
Lokal mat och dryck. <ul style="list-style-type: none"> - Information på hemsidan för LRFs branschavdelning LRF Lokal mat och dryck. - Information om REKO som försäljningskanal från Hushållnings-sällskapet. REKO-ringar i Sverige. 	<p>LRFs branschavdelning Lokal mat och dryck. https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrf-lokal-mat-och-dryck/</p> <p>REKO-ringar i Sverige, HS. https://www.lrf.se/globalassets/dokument/om-lrf/branscher/lrf-lokal-mat-och-dryck/dryckesbranschrapporten-2020.pdf</p>

Öka landsbygdens attraktionskraft!

Vi kommer att arbeta för att:

- Driva företag som bidrar med ökad sysselsättning och tillväxt i hela landet.
- Stärka de gröna näringarnas attraktionskraft och säkra branschens långsiktiga kompetensförsörjning.
- **Säkra goda arbetsvillkor och att ingen omkommer eller skadar sig allvarligt vid arbete i de gröna näringarna.**
- **Underlätta för alla att ta plats i de gröna näringarna som ägare, brukare eller anställda bland annat genom att förenkla ägarskiftet, främja mångfald och inkludering samt erbjuda en bra arbetsmiljö.**

"Är du säker?": Webutbildning och informationsmaterial för olika produktionsinriktningar om arbetsmiljö.	https://www.prevent.se/bransch/antbruk-och-skogsbruk/lantbruk/
Certifiering IP Arbetsvillkor inom Sigill. Under fliken "stödmaterial på sidan" finns det samlat material, arbetsrättsliga regler, blanketter m.m.	https://www.sigill.se/omraden-och-regler/arbetsvillkor/
Rapporter LRFs jämställdhetsakademi.	https://www.lrf.se/om-lrf/uppdrag-vision-och-vardegrund/jamstallldhet/jamstallldhetsakademin/debatt--forskning/
Studiematerial: Vem gör vad på gården?	https://www.lrf.se/globalassets/dokument/om-lrf/uppdrag-vision--vardegrund/jamstallldhet/jamstallldhetsakademin/studiematerial-lanthushallet-till-webben-160401.pdf
Webbsänt seminarium om Jämställdhet: <i>Ung och lovande.</i>	https://www.youtube.com/watch?v=ACQXGSYF2-k&feature=youtu.be

Erik Forsberg, ledamot i Värmlands regionstyrelse, kompletterade sin verksamhet med ett nytt stall för nötköttsproduktion under 2018:

"Min produktion var tidigare mest koncentrerad till växtodlingssäsongen eftersom vi producerar mycket vall till avsalu och också har en hel del spannmål. Gräset säljs huvudsakligen som hästfoder vilket betyder att det är långa skördeperioder eftersom vi behöver flera olika kvaliteter. Det gör att sommaren är mycket arbetsintensiv och kräver mer personal.

Stallbygget var för mig ett sätt att öka sysselsättningen även vintertid eftersom det medger fler åretruntanställda jämfört med tidigare. De som enbart får jobba säsong hinner ofta skaffa sig andra jobb under vintern så detta är ett bra sätt att behålla rätt personal i driften. Att lära upp nya är dyrt!

Mer långsiktig personal för med sig flera fördelar än de ekonomiska, det blir bättre ordning på gården eftersom alla tar mer ansvar. Det är inte lika lätt att glömma en traktorservice 'för det har väl någon annan koll på' och teamkänslan blir starkare. Läs mer om Eriks investering här: [What's in it for me? - LRF](#)